

Múzeum mesta Bratislavy – múzejná dokumentácia športu (minulosť a súčasnosť)

Elena Kurincová

K dokumentácii športu v MMB sa neprístupovalo premyslene a koncepcne a v dôsledku toho sa nevytvorila ucelená zbierka dokumentujúca šport. Svedčí o tom jeho zastúpenie v zbierke historickej (fond novších dejín značka K a najnovších dejín S) a v zbierkach špecializovaných (fond fotografie Fo, numizmatiky N, pohľadnice P). Kvantitou predstavuje súbor niečo vyše 1.000 jednotlivín a typologicky sú zastúpené predmety: fotografie, albumy, medaile, pohľadnice, diplomy, odznaky, plakety, vyznamenania, trofeje, pokále kovové, poháre sklené, pamätne mince, suveníry, pečiatky, športový odev, uniformy, šerpy, zástavy, pamätne šatky, bicykle, lyže, korčule, sánky, modely športových zariadení, legitimácie, brožúry, reklamy, vstupenky, plagáty, výstrižky novinové a iné. Zastúpenie druhov športov je rovnako variabilné: stolný tenis, veslovanie, krasokorčuľovanie, hádzaná, futbal, atletika, zápasenie, lyžovanie, tenis, volejbal, cyklistika, box, vzpieranie, hokej, jazdectvo, šach, vodné pólo, kolky, šerm, automobilové preteky, športová strelba, turistika.

Genéza dokumentovania športových tém na pôde múzea má viacero etáp. Za prvú etapu pokladáme dokumentovanie športových aktivít v spolkoch a kluboch v podmienkach Bratislavy od konca 19.storočia až do medzivojnového obdobia (vrátane). Spolky a kluby sa mnohokrát rozvrstvovali v pomeroch viacjazyčnej Bratislavy podľa etnicity (Slováci, Maďari, Nemci, Židia), sociálneho postavenia ich členov (napr. pánske, robotnícke cyklistické spolky) alebo aj podľa politickej orientácie (ľavicovo orientované futbalové družstvo VAS, pravicovo futbalové družstvá športových klubov Rapid, Ligeti, Admira, Kabelfabrik). V zbierkach máme zastúpenie klubov národnostných menšín: napr. Pozsony Hajos Egylet (PHE) maďarský veslársky klub, Ruder Club regata nemecký veslársky klub, Polgári/Pozsonyi Torna Egyesület (PTE) maďarský telocvičný spolok a jeho viaceré oddiely: tenis, atletiku, futbal, plávanie, šerm, zápasenie, vzpieranie, ďalej Deutscher Turnverband nemecký telocvičný zväz (DTV) alebo ŠK Donaustadt ako najpopulárnejší športový nemecký klub. Atletické kluby (PAC) Herkules a Hungaria boli rozdelené rovnako etnicky. Kluby častokrát vznikali aj podľa územného rozdelenie mesta Liget SC (Petržalka), Terezváros SC (Zuckermandel) alebo pri priemyselných podnikoch napr.

Zwirnfabrik SC, a Kabelfabrik SC. Ďalšiu skupinu tvoria predmety (napr. diplomy) dokumentujúce formujúce sa československé športové asociácie (futbalovú, hokejovú alebo tabletenisovú), fotografie z hromadných vystúpení telovýchovných organizácií Sokol a Orol. Relatívne nepočetné je zastúpenie športových klubov, ktoré už vznikali na pôdoryse československej štátnosti napr. I. Československého športového klubu Bratislava alebo ŠK Slávia. Múzeum vzniklo síce v roku 1868 ale predmety z tejto etapy sa získali predovšetkým v medzivojnovom období a systematicky sa dopĺňali aj od 60. rokov 20. storočia. Druhú etapu predstavujú akvizície v súvislosti s tvorbou expozície dejín mesta. Veľkoryso budovaná expozícia od roku 1961 a jej viaceré reinštalácie (etapovito prebiehali prakticky do konca 80. rokov) si stanovila ambíciu dokumentovať úspechy socializmu a prirodzene v tejto oblasti mal svoje miesto aj šport. Dôraz v akvizíciách sa kládol na trofeje zo športových súťaží, aktivity telovýchovných združení a ich podujatí, ktoré predstavovali významnú zložku pri výchove socialistického človeka. Roky 70. – 80. 20. storočia tak predstavujú (kvantitou ale aj kvalitou) akvizície zo športových súťaží medzinárodného (OH, Majstrovstvá sveta, Majstrovstvá Európy) charakteru ale aj majstrovských súťaží v pomeroch Československa. Pozoruhodné v tejto súvislosti sú súbory predmetov spojené s viacerými osobnosťami: Jozef Herda (1910 – 1985) zápasník 75 predmetov, Karol Herceg (1913 -) cyklista 100 predmetov, František Tokár (1925 – 1993) stolný tenista 57 predmetov, Vlastimil Růžička (1925 – 1985) cyklista 9 predmetov, Júlia Golonková - Fialová (1935 -) krasokorčuliarka 16 predmetov, Štefan Akay () boxer v ľahkej váhe. V perspektívnom pláne rozvoja múzea v roku 1979 sa plánoval samostatná expozícia s názvom Bratislava mesto športu, ktorá mala dokumentovať prehľad dejín športu a pohľad na masovosť telovýchovných podujatí ako dôležitej stránky významu telovýchovy v brannosti obyvateľstva (nerealizovala sa). Výstava na pôde múzea s rovnakým názvom sa uskutočnila už v roku 1962 a v roku 1978 výstava s názvom Rozvoj bratislavského športu od roku 1918. Od 90. rokov sa sporadicky zbierali predmety (medaile, odznaky legitimácie), ktoré dokumentovali socialistický systém telesnej kultúry, ktorý sa vyprofiloval v jeho záverečnej podobe – organizovanosť v ČZTV, Zväzarme, masové branné preteky, Spartakiády a organizovanosť športových aktivít v podnikoch (odznaky TJ CHZJD, ŠK Apollo, TJ Spartak Kablo, TJ Spartak BEZ a pod.) Osobitnú skupinu predstavuje súbor predovšetkým trofejí z voltížneho jazdenia (Dezider Kráľovský). Zaujímavé sú aj súbory fotografií v albumoch, ktoré dokumentujú voľnočasové aktivity rodín Zsákovits, Draskovics: kúpanie, lyžovanie, turistika, ktoré sú súčasťou prezentácie ich životného štýlu.

V súčasnosti pri formovaní zbierkového fondu a rozvíjania dokumentácie športu berieme do úvahy existenciu špecializovanej inštitúcie dokumentujúcej šport (Slovenské olympijské športové múzeum). V rámci akvizičnej činnosti sa zameriavame len na dopĺňanie už existujúcich kolekcí predmetov (športové kluby a spolky na lokálnej úrovni), prípadne artefakty výnimočnej kultúrnej hodnoty. Spolupráca so Slovenským olympijským a športovým múzeom a jeho predchodcom prebieha v poslednom období predovšetkým formou výstav realizovaných vo výstavných priestoroch MMB (napr. výstavy konané :1999 80 rokov futbalového majstrovstva, 2002 ...na snehu na ľade (...zimné športy na olympijských hrach), 2011 Život za hokej - 90 rokov ľadového hokeja, 2015 O športe – akvizície Slovenského olympijského a športového múzea 1985 -2015 a iné).